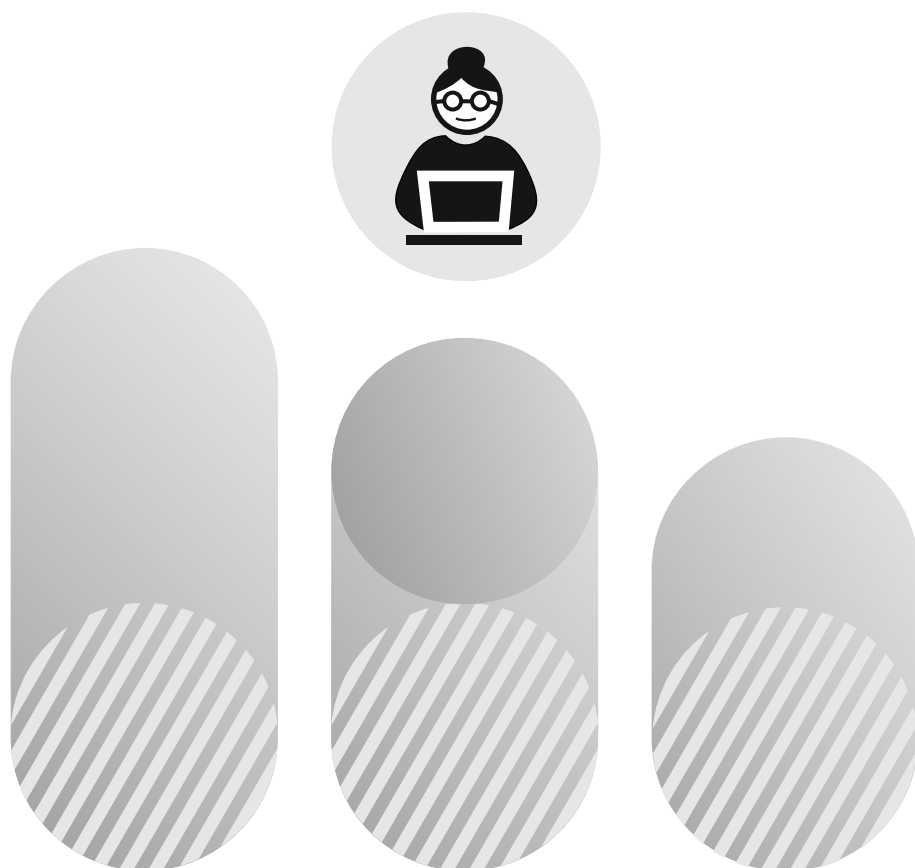

Uniwersytety trzeciego wieku w roku akademickim 2021/2022

Universities of the third age in the 2021/2022 academic year

Uniwersytety trzeciego wieku w roku akademickim 2021/2022

Universities of the third age in the 2021/2022 academic year

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
Urząd Statystyczny w Gdańsku Statistical Office in Gdańsk

Warszawa, Gdańsk 2023

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Gdańsku, Ośrodek Statystyki Edukacji i Kapitału Ludzkiego, Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Gdańsk, Centre for Education and Human Capital Statistics, Pomeranian Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Jerzego Auksztola

Zespół autorski

Editorial team

Katarzyna Adamska, Aleksandra Sarnowska, Agnieszka Zaliwska-Szymańska

Prace redakcyjne

Editorial work

Magdalena Poleszuk

Tłumaczenie

Translation

Małgorzata Kruszewska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Ewa Bujarska

ISSN 2956-753X

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Z przyjemnością przekazujemy Państwu publikację „Uniwersytety trzeciego wieku w Polsce w roku akademickim 2021/2022”, która zawiera wyniki trzeciej edycji ogólnopolskiego badania statystycznego przeprowadzonego w 2022 r. Publikacja, podobnie jak samo badanie, zostały przesunięte o rok ze względu na pandemię COVID-19.

Uniwersytety trzeciego wieku są placówkami edukacyjnymi, których działania skierowane są przede wszystkim do osób dojrzałych. Głównym ich celem jest aktywizacja i integracja poprzez działalność edukacyjną – wykłady, warsztaty, kursy, grupowe wyjścia i wyjazdy oraz wiele innych form. Wszystkim tym działaniom zdaje się przyświecać cel „(...) by dodawać życia do lat, a nie tylko lat do życia” będący mottem Haliny Szwarc – założycielki pierwszego UTW w Polsce.

Uniwersytety angażują swoich słuchaczy w życie społeczne, są również szansą na poznanie ciekawych ludzi, nawiązanie przyjaźni, realizację swoich pasji czy niespełnionych pragnień. Efekt działalności uniwersytetów trzeciego wieku jest zatem wielowymiarowy – pozwala na realizację indywidualnych potrzeb słuchaczy oraz w wymiarze społecznym przeciwdziała wykluczeniu osób starszych w różnorodnych sferach życia.

W przygotowanie niniejszej publikacji włączyli się pracownicy Ośrodka Statystyki Edukacji i Kapitału Ludzkiego oraz Pomorskiego Ośrodka Badań Regionalnych Urzędu Statystycznego w Gdańsku. Praca została jednak zrealizowana przede wszystkim dzięki zaangażowaniu uniwersytetów trzeciego wieku, które wzięły udział w przeprowadzonym badaniu.

Dyrektor

Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Jerzy Auksztol

Preface

We are pleased to present the publication “Universities of the third age in Poland in the 2021/2022 academic year” which contains the results of the third edition of the nationwide survey conducted in 2022. The publication, like the survey, was postponed by a year due to the COVID-19 pandemic.

Universities of the third age are educational institutions which primarily target the elderly. The U3As’ main objective is to activate senior citizens through education – lectures, workshops, courses, group outings and trips, and many other forms. All these activities seem to be guided by the goal “(...) to add life to years, not just years to life” which is the motto of Halina Szwarc – the founder of the first U3A in Poland.

The Universities engage their students in social life, they also provide an opportunity to meet interesting people, make friends, pursue their passions or unfulfilled desires. The effect of the operation of universities of the third age is therefore multidimensional – it allows the implementation of the students’ individual needs and, in the social dimension, prevents the exclusion of elderly people in various spheres of life.

The staff of the Centre for Education and Human Capital Statistics and the Pomeranian Centre for Regional Surveys of the Statistical Office in Gdańsk joined in the preparation of this publication. However, the work was developed above all thanks to the involvement of the universities of the third age which participated in the survey.

Director
of Statistical Office in Gdańsk

Jerzy Auksztol

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
„W tym” ”Of which” / /”of whom”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Comma (,)	used in figures represents the decimal point.

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
tys.	tysiąc
zł	złoty
PLN	złoty
r.	rok
dok.	dokończenie
cont.	continued
p.proc.	punkt procentowy
str.	strona
tzw.	tak zwany
tj.	to jest
i.e.	that is
np.	na przykład
e.g.	for example
m.in.	między innymi
itp.	i tym podobne
etc.	and the like
Lp.	liczba porządkowa
No.	number
UTW	Uniwersytety Trzeciego Wieku
U3A	Universities of the Third Age
GUS	Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
EUROSTAT	Urząd Statystyczny Unii Europejskiej Statistical Office of the European Union

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	5
Symbols	
Skróty	6
Abbreviations	
Synteza	9
Executive summary	10
Wykresy i mapy	
Charts and maps	
Wykres 1. UTW w roku akademickim 2021/22 w Polsce	11
Chart 1. U3A in the 2021/22 academic year in Poland	
Wykres 2. UTW według form organizacyjno-prawnych w roku akademickim 2021/22	12
Chart 2. U3A by organisational and legal forms in the 2021/22 academic year	
Wykres 3. UTW według roku powstania	13
Chart 3. U3A by year of foundation	
Wykres 4. UTW według głównego przesłania prowadzonej działalności	13
Chart 4. U3A by mission	
Wykres 5. Formy komunikowania się UTW ze słuchaczami w roku akademickim 2021/22	14
Chart 5. Methods of communication with U3A students in the 2021/22 academic year	
Wykres 6. UTW według głównych kryteriów rekrutacji w roku akademickim 2021/22	15
Chart 6. U3A by main criteria of recruitment in the 2021/22 academic year	
Wykres 7. Prowadzący zajęcia w UTW w roku akademickim 2021/22	16
Chart 7. Teaching staff at U3A in the 2021/22 academic year	
Wykres 8. Osoby wykonujące prace organizacyjne w UTW w roku akademickim 2021/22	17
Chart 8. Persons performing organisational work at U3A in the 2021/22 academic year	
Wykres 9. Słuchacze UTW według grup wieku w roku akademickim 2021/22	17
Chart 9. U3A students by age groups in the 2021/22 academic year	
Wykres 10. Słuchacze UTW według poziomu wykształcenia w roku akademickim 2021/22	18
Chart 10. U3A students by educational attainment level in the 2021/22 academic year	
Wykres 11. Słuchacze UTW według statusu zawodowego w roku akademickim 2021/22	18
Chart 11. Students of U3A by professional status in the 2021/22 academic year	

Wykres 12. UTW według form działalności edukacyjnej, aktywizującej i integrującej w roku akademickim 2021/22	19
Chart 12. U3A by forms of educational, activating and integrating activity in the 2021/22 academic year	
Wykres 13. Wykłady i seminaria zorganizowane przez UTW według obszarów tematycznych w roku akademickim 2021/22	19
Chart 13. Lectures organised by U3A by thematic areas in the 2021/22 academic year	
Wykres 14. Rodzaje zajęć regularnych prowadzonych przez UTW w roku akademickim 2021/22	20
Chart 14. Types of regular classes organised by U3A in the 2021/22 academic year	
Wykres 15. Imprezy kulturalno-artystyczne zorganizowane przez UTW według rodzaju w roku akademickim 2021/22	20
Chart 15. Cultural and arts events organised by U3A by types in the 2021/22 academic year	
Wykres 16. Źródła finansowania UTW w roku akademickim 2021/22	21
Chart 16. Funding of U3A in the 2021/22 academic year	
Wykres 17. Czynniki utrudniające prowadzenie działalności UTW w roku akademickim 2021/22	21
Chart 17. Factors impeding U3A's operations in the 2021/22 academic year	
Wykres 18. Działania podjęte przez UTW po ogłoszeniu stanu pandemii COVID-19	22
Chart 18. Actions taken by U3A following the COVID-19 pandemic alert	
Wykres 19. Działania podjęte przez UTW bezpośrednio względem słuchaczy po ogłoszeniu stanu pandemii COVID-19	23
Chart 19. Direct actions towards students taken by U3A following the COVID-19 pandemic alert	
Mapa 1. Średnia liczba słuchaczy na 1 UTW w roku akademickim 2021/22	24
Map 1. Average number of students per U3A in the 2021/22 academic year	
Mapa 2. UTW, które po ogłoszeniu w Polsce pandemii COVID-19 zawiesiły działalność w roku akademickim 2019/20	24
Map 2. U3A which suspended operations following the COVID-19 pandemic alert	
Uwagi metodyczne	25
Methodological notes	28

Synteza

W roku akademickim 2021/22 w badaniu statystycznym GUS wzięty udział 552 uniwersytety trzeciego wieku (UTW). Funkcjonowały one w ramach różnych form organizacyjno-prawnych, wśród których większość stanowiły stowarzyszenia UTW – 288 jednostek.

Łącznie do UTW uczęszczało 86609 osób. Słuchaczami były głównie kobiety (83,8%), osoby w wieku 60-79 lat (82,9%), z wykształceniem średnim (48,9%) i mające status emeryta (88,6%). Słuchaczem UTW mogła zostać osoba, która spełniła określone wymagania. Głównymi kryteriami było złożenie deklaracji uczestnictwa (82,1%), określony wiek (75,0%) oraz uiszczenie opłaty (71,4%).

Wykłady lub zajęcia regularne dla słuchaczy UTW prowadziło 9,8 tys. osób. Wśród nich dominowali nauczyciele akademicy (bez lektorów i nauczycieli języków obcych) – 2,2 tys., eksperci, specjaliści w określonej dziedzinie nauki – 1,1 tys. oraz lektorzy języków obcych – 1,0 tys. Ponad 45% wykładowców pracowało na rzecz UTW nieodpłatnie.

Prace organizacyjne i administracyjne w UTW wykonywało 6,2 tys. osób, z czego 84,2% pracowało nieodpłatnie. Na 1 uniwersytet trzeciego wieku przypadało średnio 11 osób obsługi. Na 1 osobę wykonującą prace administracyjne przypadało średnio 14 słuchaczy.

Działania edukacyjne, aktywujące i integracyjne, które organizowały UTW dla słuchaczy, obejmowały wykłady i seminaria (87,5%), zajęcia regularne (81,5%), imprezy kulturalno-artystyczne (78,6%) oraz działania społeczne na rzecz potrzebujących (49,5%).

Własnego biura nie posiadało 80,0% uniwersytetów trzeciego wieku, a pomieszczeń do zajęć czy prowadzenia wykładów – 81,3%. Najczęściej UTW korzystały z udostępnianych im nieodpłatnie biur (54,2%) oraz pomieszczeń na zajęcia (73,7%).

Spośród różnych źródeł finansowania działalności UTW dominowały opłaty słuchaczy (63,8%) oraz dotacje ze środków samorządowych (59,4%). W 2021 r. przeciętnie uniwersytet trzeciego wieku wydatkował na działalność kwotę 44,3 tys. zł brutto.

Uniwersytety trzeciego wieku pobierały od słuchaczy różnego rodzaju opłaty, w tym w większości składki członkowskie (55,8%) oraz wpisowe i czesne (53,4%).

Ponad 76% działających w Polsce UTW wskazywało czynniki utrudniające prowadzenie działalności. Wśród nich najczęściej wymieniano niewystarczające środki finansowe uniwersytetu (65,8%) oraz zbyt niskie dochody słuchaczy utrudniające im wnoszenie opłat (48,9%).

Podczas trwającej pandemii COVID-19 w roku akademickim 2019/20 UTW najczęściej zawieszały działalność (49,6%) oraz odwoływały: wykłady (30,3%), imprezy kulturalno-artystyczne (30,1%) i zajęcia regularne (29,9%). W roku akademickim 2020/21 działalność zawiesiło 32,8% UTW, a imprezy kulturalno-artystyczne odwołało 31,7% uniwersytetów. Natomiast UTW rzadziej odwoływały zajęcia regularne i wykłady (32,8% i 26,3%), przy jednoczesnym ograniczeniu liczby ich uczestników.

W roku akademickim 2019/20 niespełna 22% UTW otrzymało pomoc z zewnątrz i głównie wsparły je samorządy lokalne – 93,3%. Natomiast w roku akademickim 2020/21 wsparcie otrzymało 18,1% UTW.

Executive summary

552 universities of the third age (U3As) participated in the statistical survey conducted in the 2021/22 academic year. Universities of the third age varied according to organisational and legal form, but associations were the prevalent form – 288 establishments.

A total of 86,609 students attended U3As. Most were women (83.8%), people aged 60-79 (82.9%), people with secondary education (48.9%) and retirees (88.6%). A prospective U3A student had to meet certain requirements. The main criteria were the submission of a declaration of participation (82.1%), relevant age (75.0%) and a fee payment (71.4%).

9.8 thousand persons conducted lectures or regular classes for U3A students. Academic teachers (excluding foreign language teachers) prevailed – 2.2 thousand, followed by experts, specialists in specific fields of science – 1.1 thousand and foreign language teachers – 1.0 thousand. Over 45% of the lecturers worked without pay.

Organisational and administrative work at U3A was performed by 6.2 thousand people, 84.2% of whom worked for free. There were an average of 11 service staff per U3A and 14 students per person performing administrative work.

The educational, activating and integrating activities organised by U3As included lectures and seminars (87.5%), regular classes (81.5%), cultural and arts events (78.6%) and social actions for the needy (49.5%).

80.0% of universities of the third age in Poland did not have their own office and 81.3% – classrooms. Most often, the office premises (54.2%) and classrooms (73.7%) were provided to U3As at no costs.

Among various sources of funding the U3A activity, student fees (63.8%) and local government grants (59.4%) were prevalent. In 2021, a university of the third age spent an average of gross PLN 44.3 thousand on its operations.

Universities of the third age charged students with various types of fees, mostly membership fees (55.8%) and registration and tuition fees (53.4%).

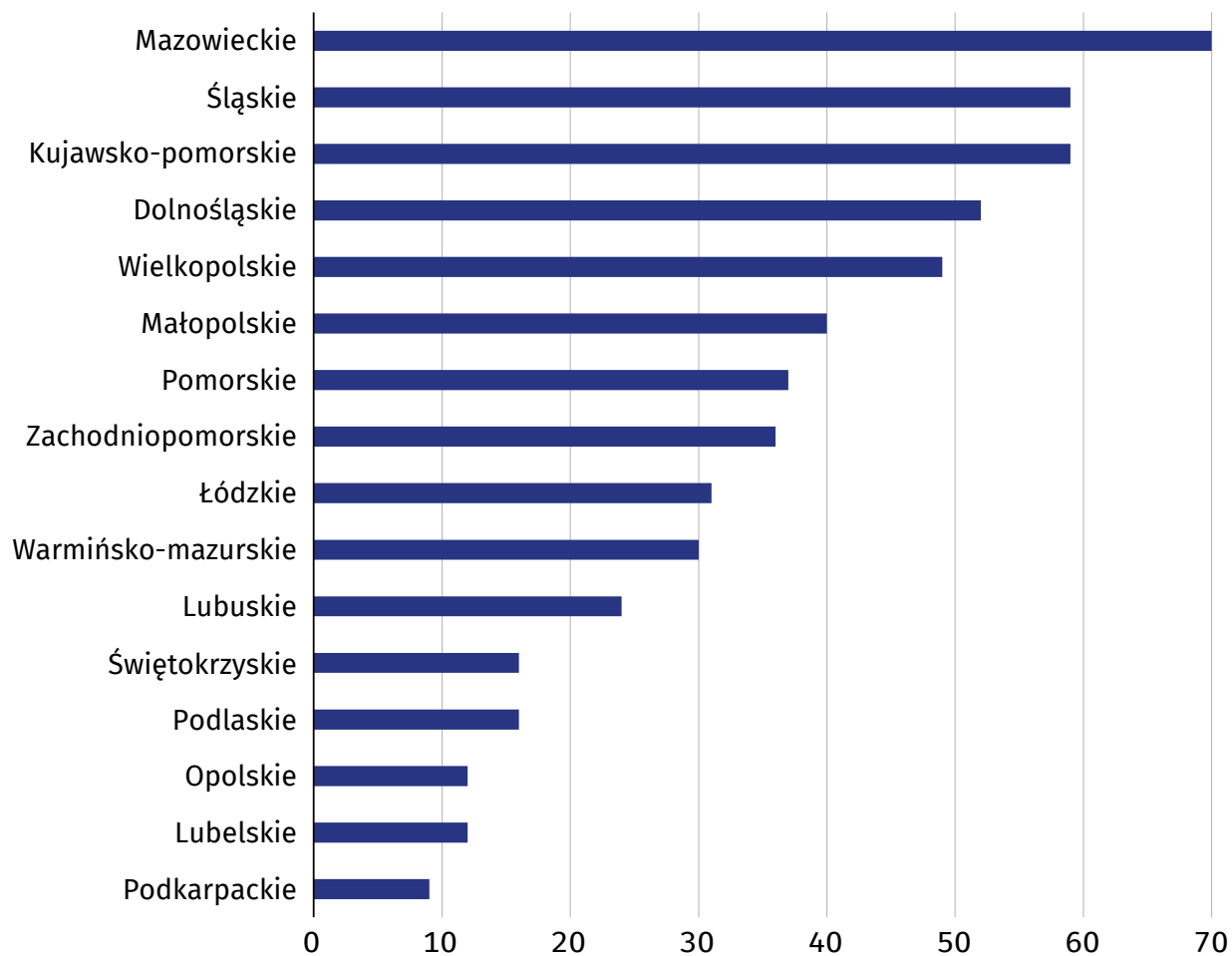
Over 76% of the U3As in Poland indicated factors impeding their operations. Insufficient funds (65.8%) and the students' income too low to meet the payment of fees (48.9%) were mentioned most frequently.

During the COVID-19 pandemic in the 2019/20 academic year, U3As usually suspended their activity (49.6%) and cancelled lectures (30.3%), cultural and artistic events (30.1%) and regular classes (29.9%). In the 2020/21 academic year, 32.8% of U3As suspended their activity, and cultural and artistic events were cancelled by 31.7% of the universities. On the other hand, U3As cancelled regular classes and lectures less frequently (32.8% and 26.3%), while reducing the number of participants.

In the 2019/20 academic year, fewer than 22% of U3As received assistance from outside sources, mainly from local governments – 93.3%. In the 2020/21 academic year, 18.1% of U3As received support.

Wykres 1. UTW w roku akademickim 2021/22 w Polsce ^a

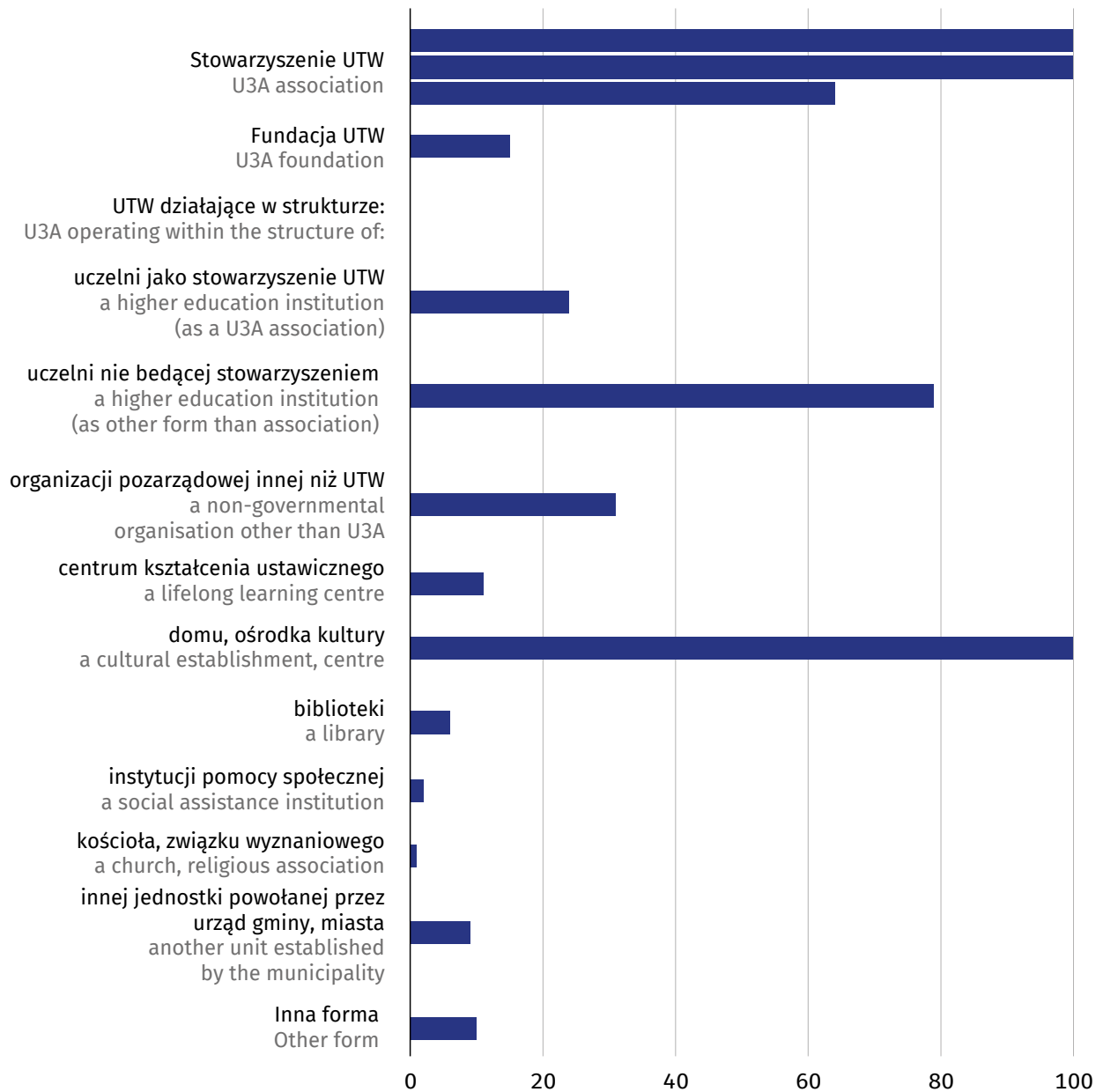
Chart 1. U3A in the 2021/22 academic year in Poland ^a

^a Uniwersytety, które wzięły udział w ogólnopolskim badaniu statystycznym UTW-1.
^a Universities which participated in U3A-1, a nationwide statistical survey.

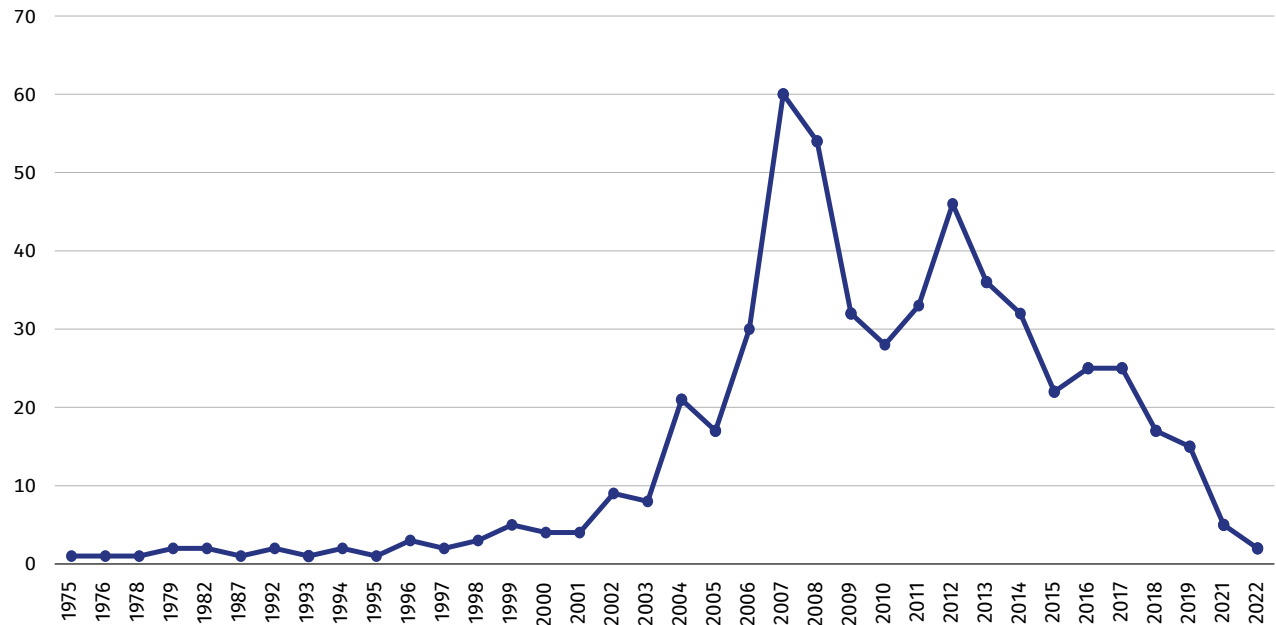
Wykres 2. UTW według form organizacyjno-prawnych w roku akademickim 2021/22

Chart 2. U3A by organisational and legal forms in the 2021/22 academic year

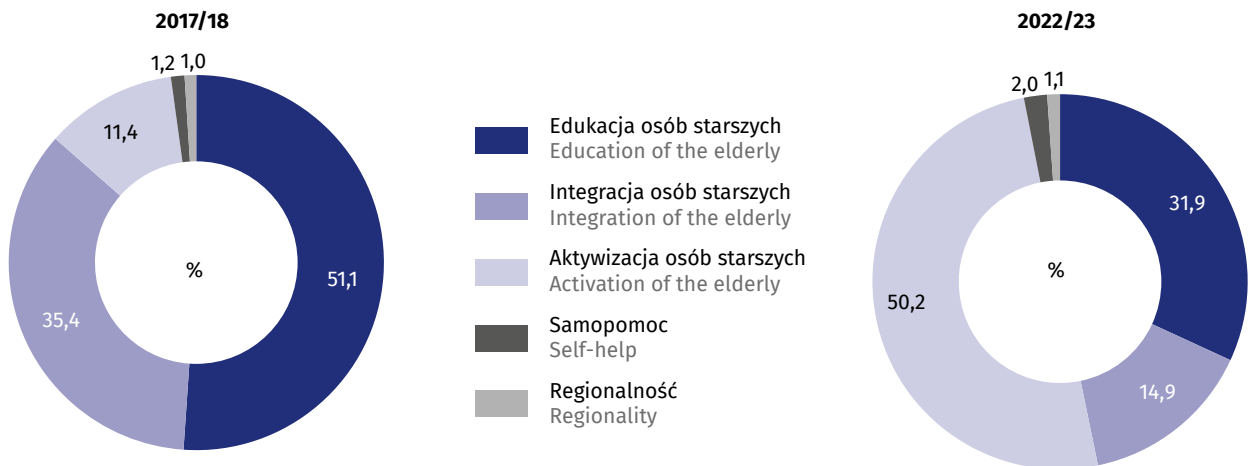
Wykres 3. UTW według roku powstania

Chart 3. U3A by year of foundation

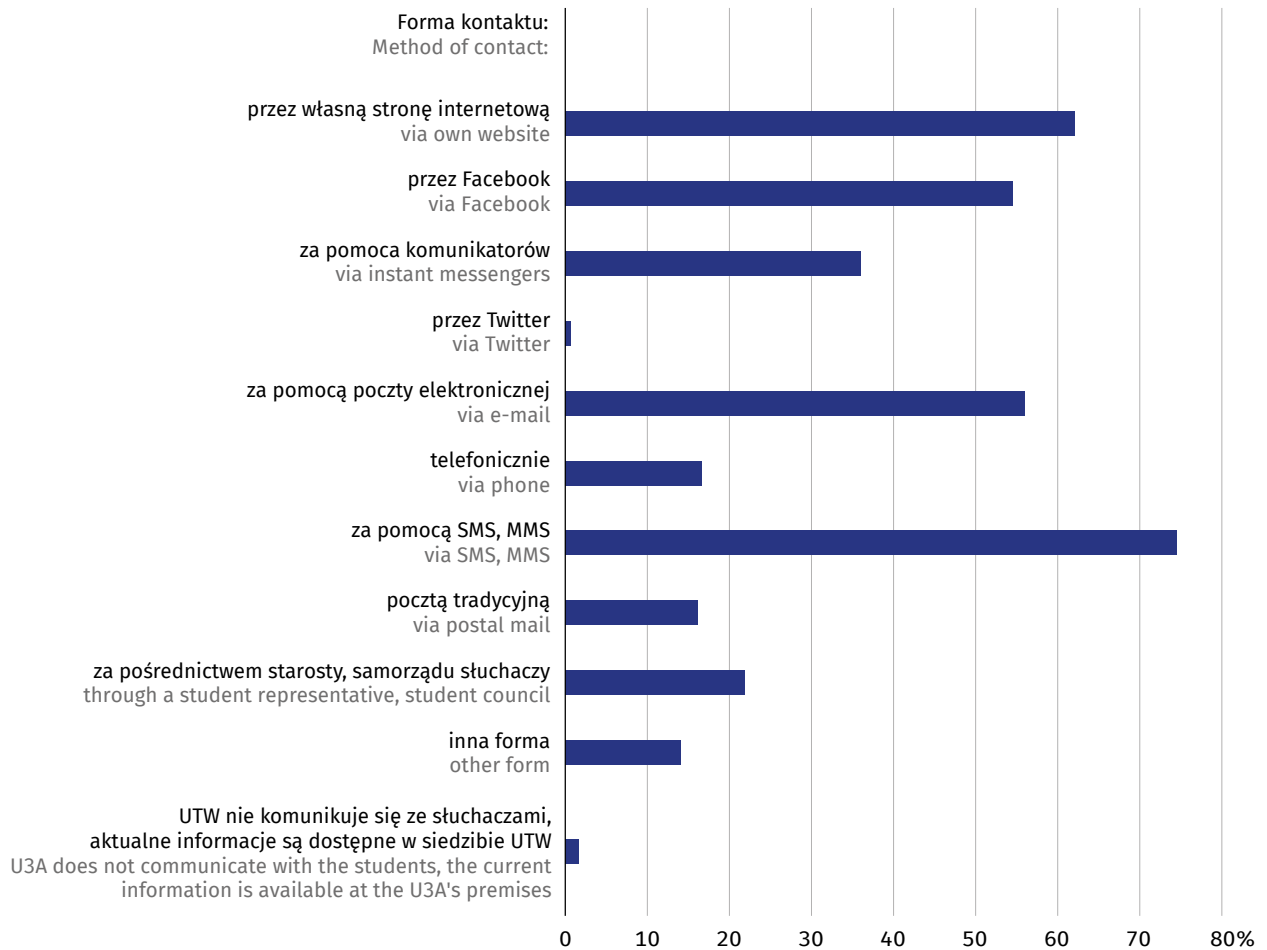
Wykres 4. UTW według głównego przestania prowadzonej działalności

Chart 4. U3A by mission

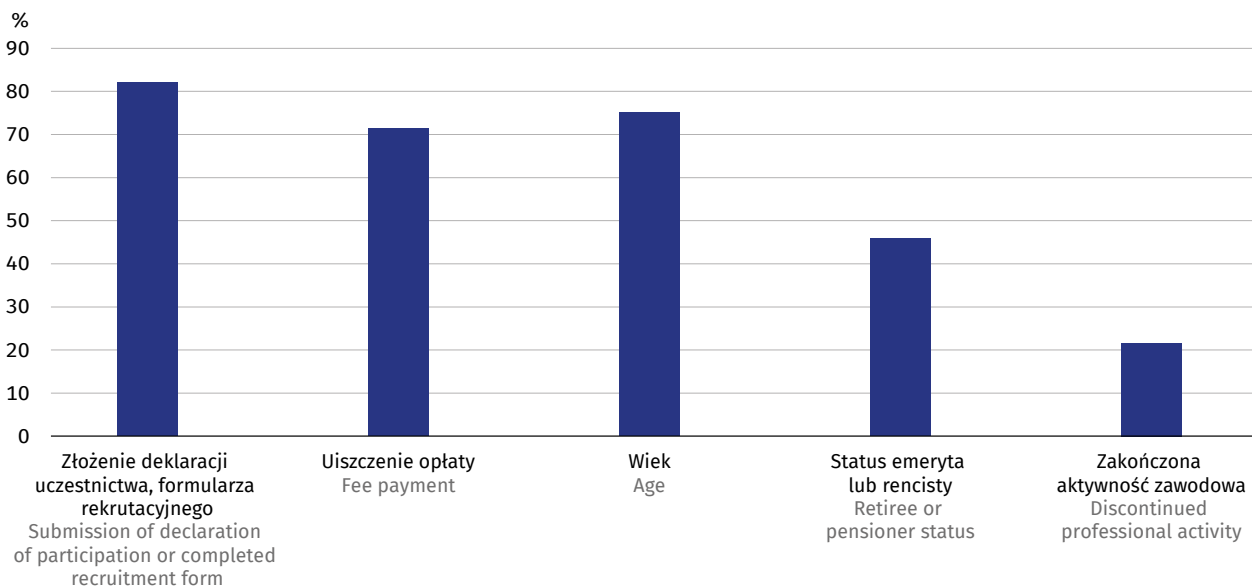
Wykres 5. Formy komunikowania się UTW ze słuchaczami w roku akademickim 2021/22

Chart 5. Methods of communication with U3A students in the 2021/22 academic year

Wykres 6. UTW według głównych kryteriów rekrutacji w roku akademickim 2021/22

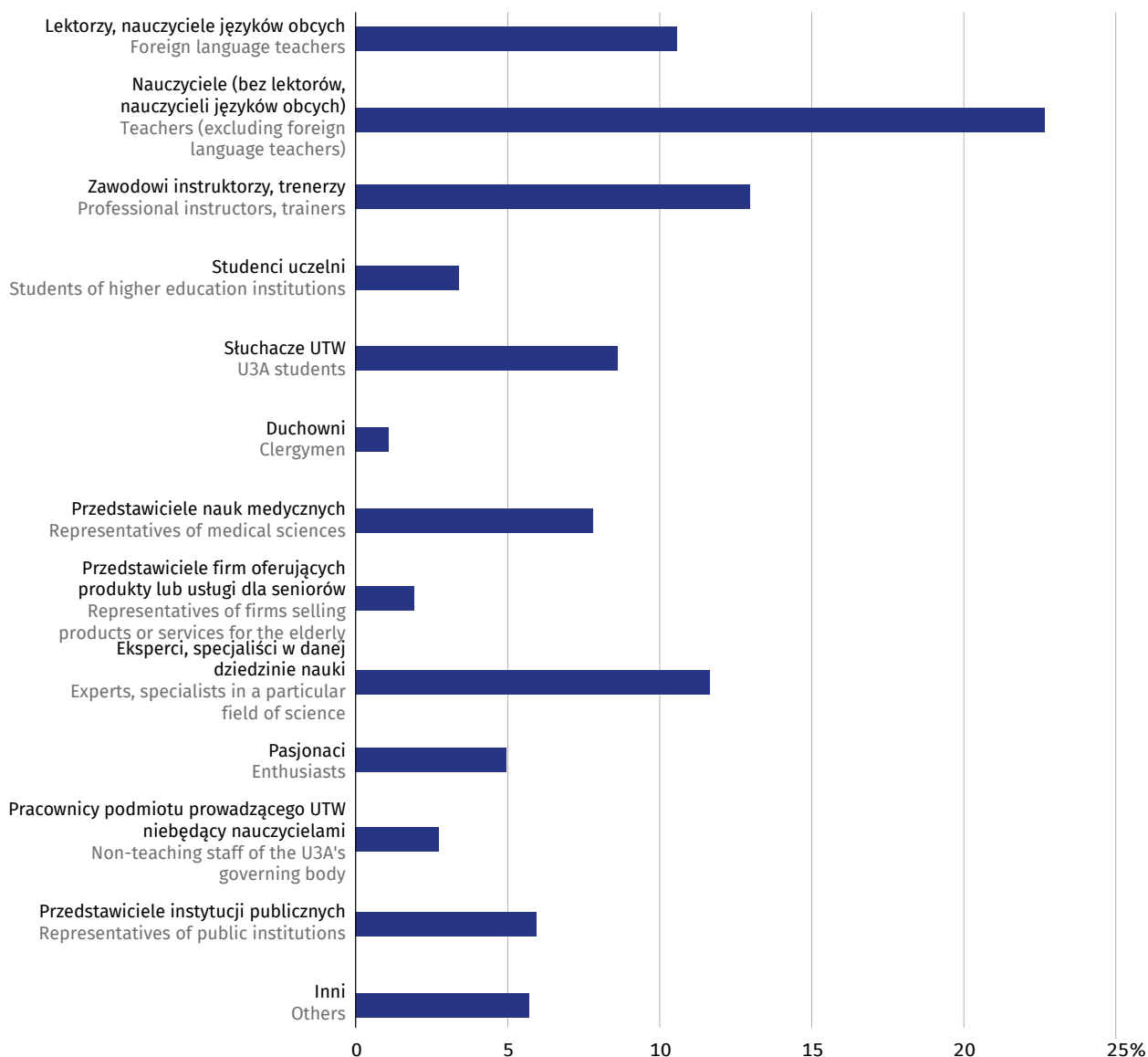
Chart 6. U3A by main criteria of recruitment in the 2021/22 academic year

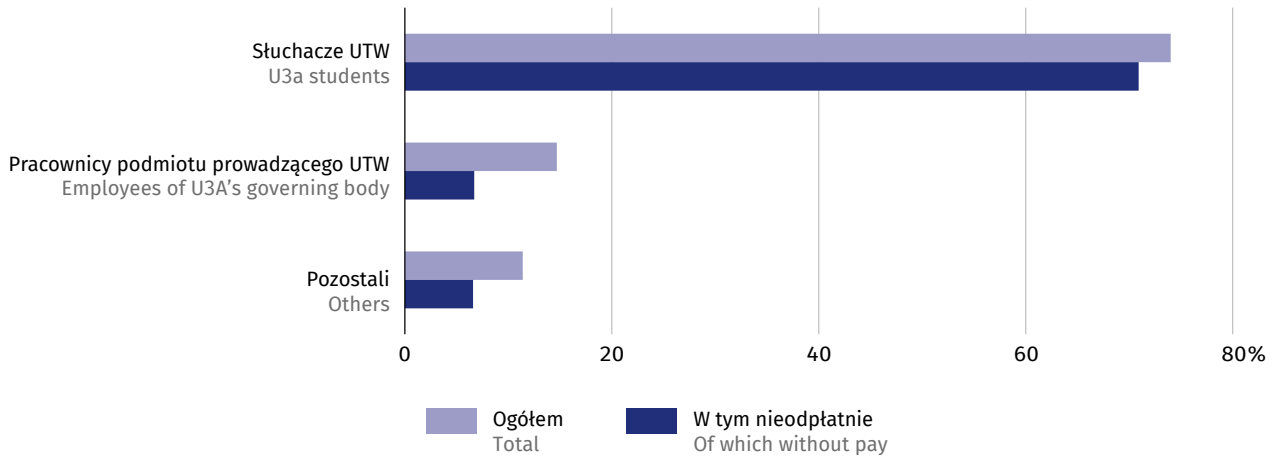
Wykres 7. Prowadzący zajęcia w UTW w roku akademickim 2021/22

Chart 7. Teaching staff at U3A in the 2021/22 academic year

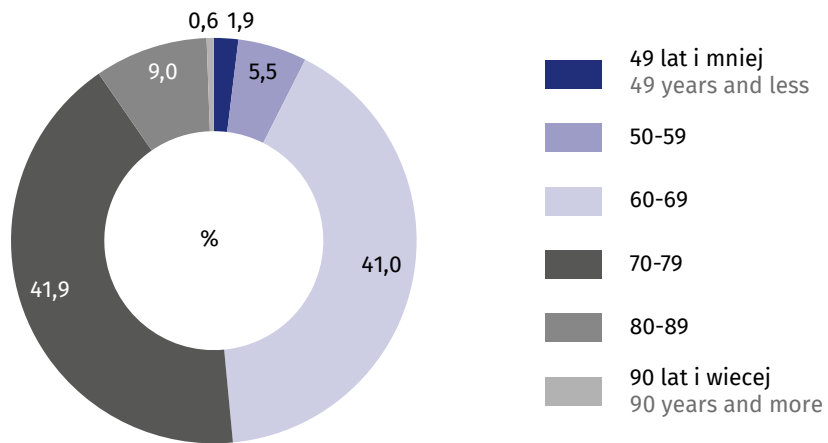
Wykres 8. Osoby wykonujące prace organizacyjne w UTW w roku akademickim 2021/22

Chart 8. Persons performing organisational work at U3A in the 2021/22 academic year

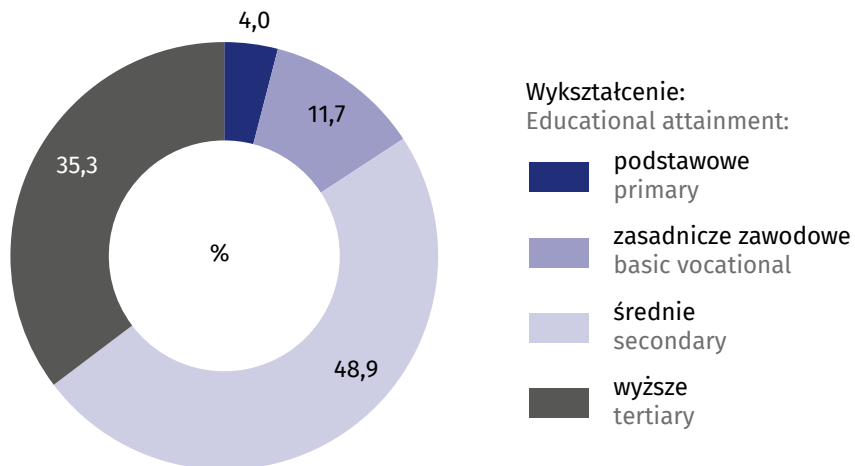
Wykres 9. Słuchacze UTW według grup wieku w roku akademickim 2021/22

Chart 9. U3A students by age groups in the 2021/22 academic year

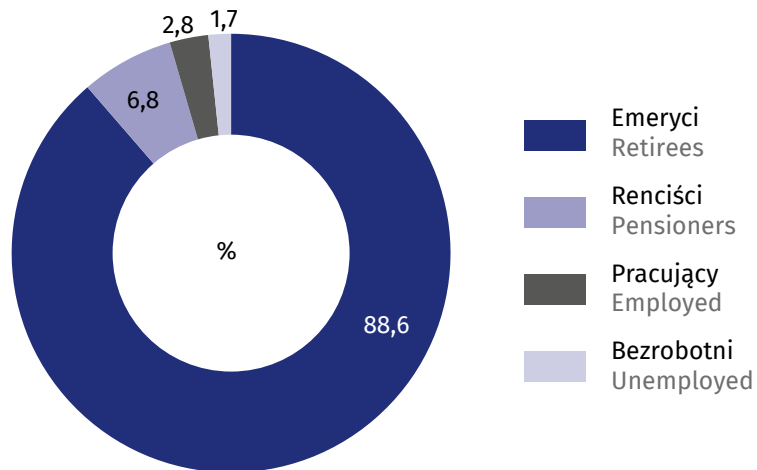
Wykres 10. Słuchacze UTW według poziomu wykształcenia w roku akademickim 2021/22

Chart 10. U3A students by educational attainment level in the 2021/22 academic year

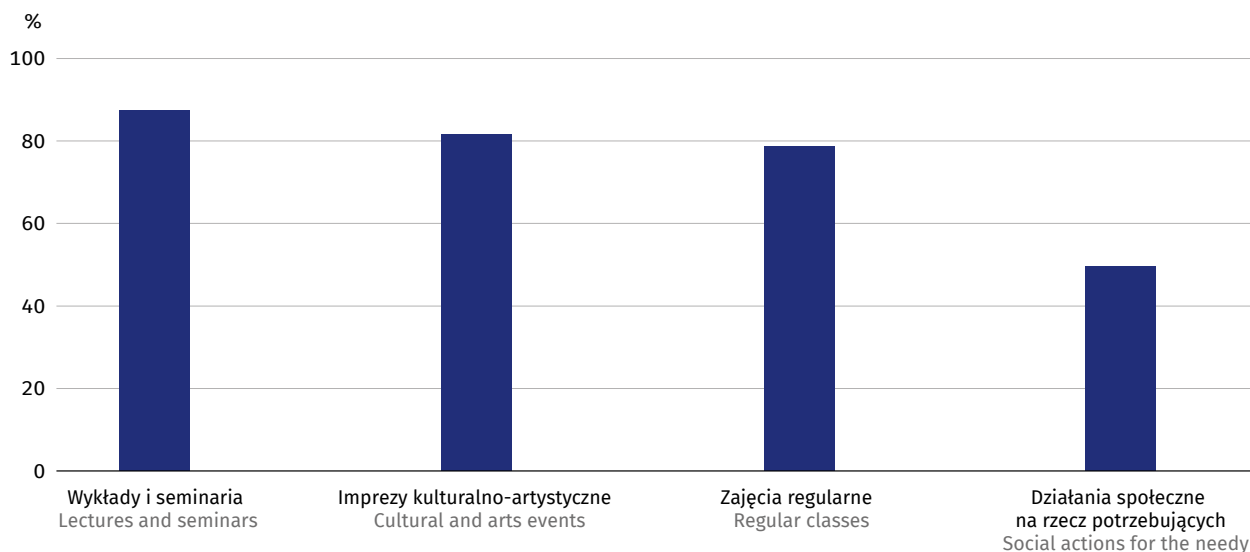
Wykres 11. Słuchacze UTW według statusu zawodowego w roku akademickim 2021/22

Chart 11. Students of U3A by professional status in the 2021/22 academic year

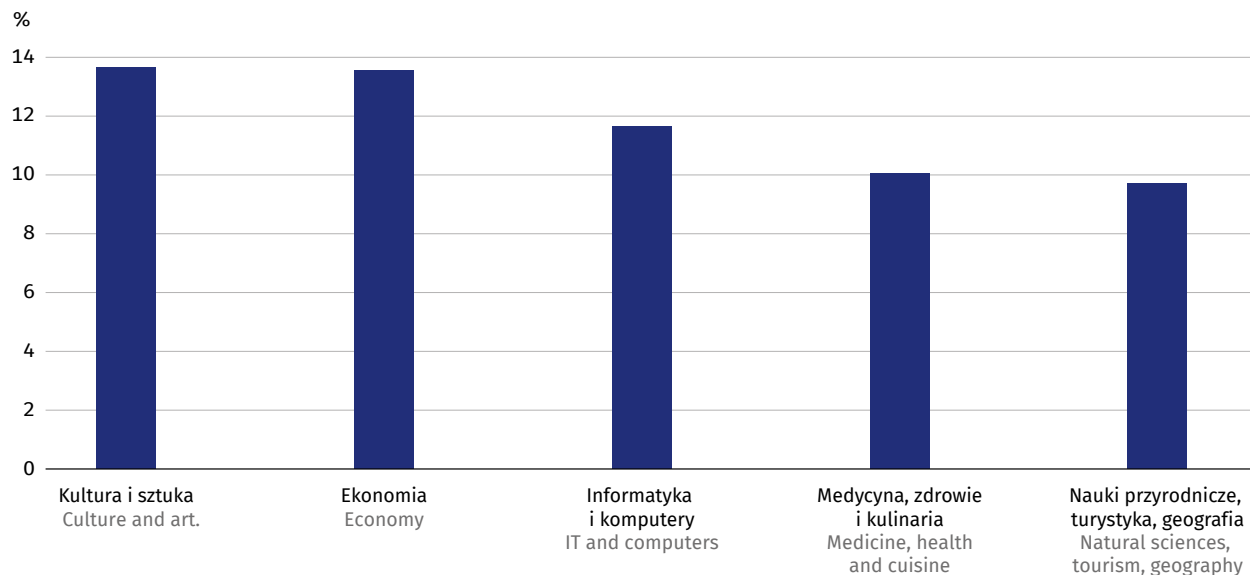
Wykres 12. UTW według form działalności edukacyjnej, aktywizującej i integrującej w roku akademickim 2021/22

Chart 12. U3A by forms of educational, activating and integrating activity in the 2021/22 academic year

Wykres 13. Wykłady i seminaria zorganizowane przez UTW według obszarów tematycznych w roku akademickim 2021/22^a

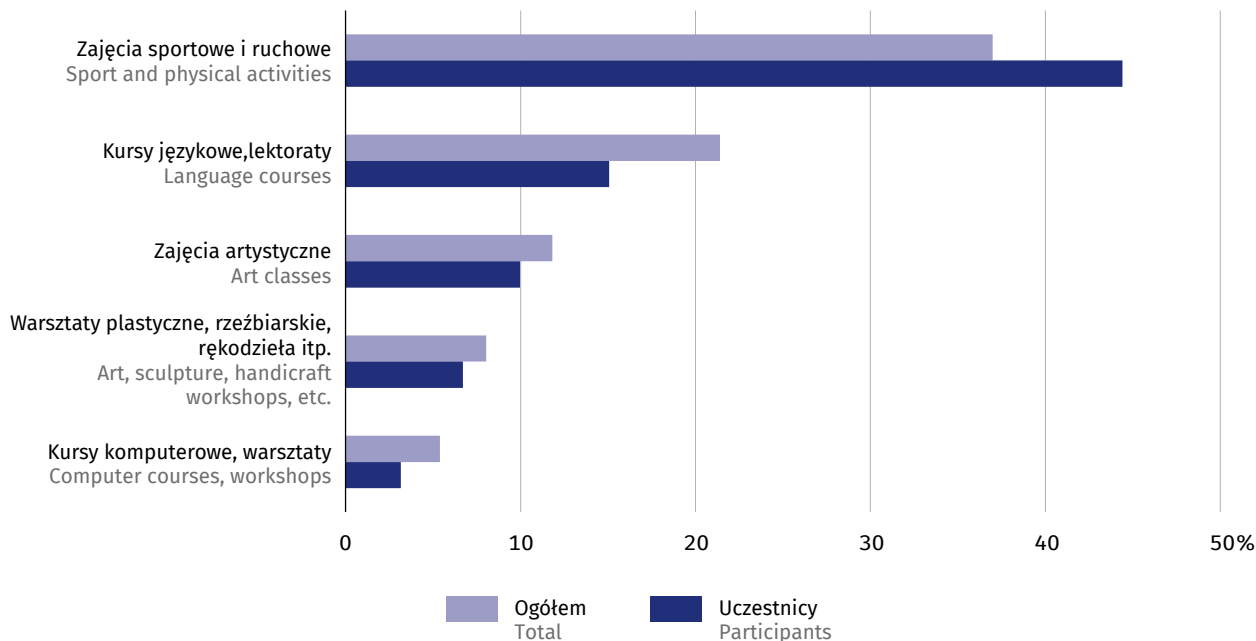
Chart 13. Lectures organised by U3A by thematic areas in the 2021/22 academic year^a

^a Pięć tematów najczęściej organizowanych przez UTW w skali kraju.
^a Five subjects most often organised by U3As countrywide.

Wykres 14. Rodzaje zajęć regularnych prowadzonych przez UTW w roku akademickim 2021/22 ^a

Chart 14. Types of regular classes organised by U3A in the 2021/22 academic year ^a

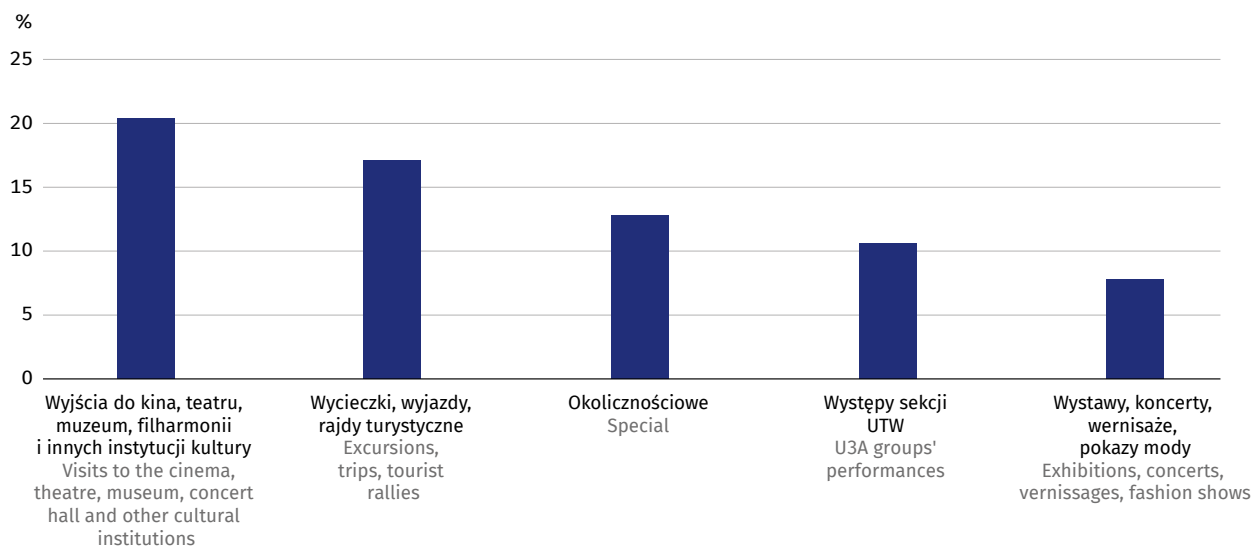

^a Pięć rodzajów zajęć regularnych najczęściej prowadzonych przez UTW w skali kraju.

^a Five types of classes most often organised by U3As countrywide.

Wykres 15. Imprezy kulturalno-artystyczne zorganizowane przez UTW według rodzaju w roku akademickim 2021/22 ^a

Chart 15. Cultural and arts events organised by U3A by types in the 2021/22 academic year ^a

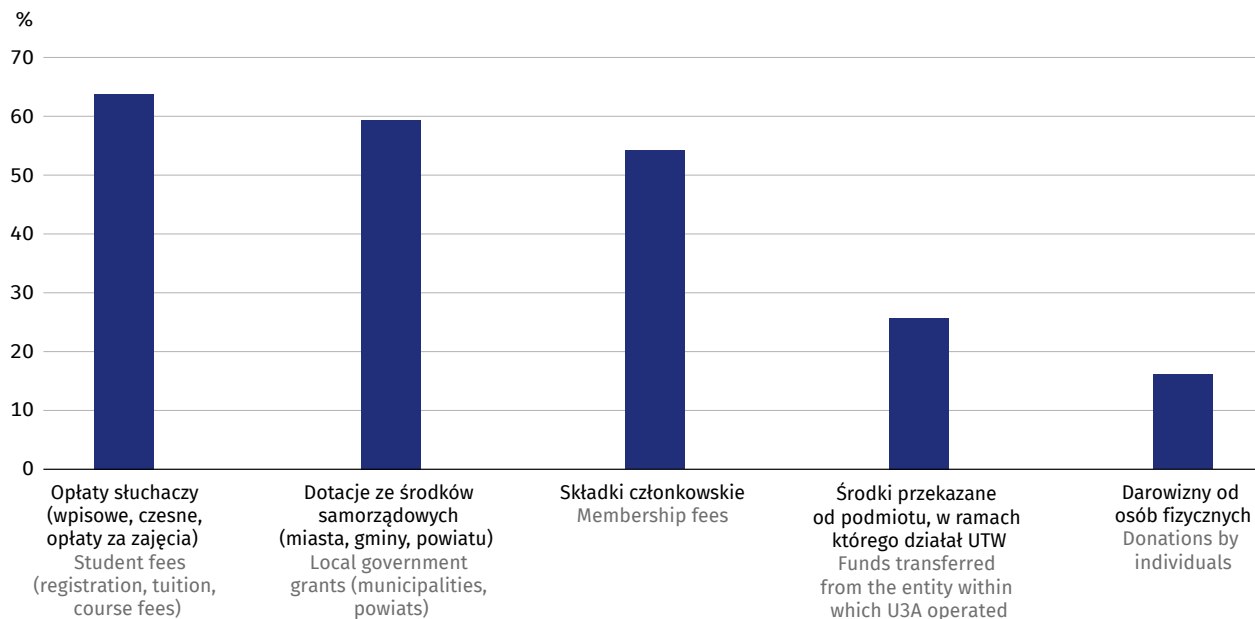

^a Pięć typów imprez kulturalno-artystycznych najczęściej organizowanych przez UTW.

^a Five types of cultural and arts events most often organised by U3As.

Wykres 16. Źródła finansowania UTW w roku akademickim 2021/22 ^a

Chart 16. Funding of U3A in the 2021/22 academic year ^a

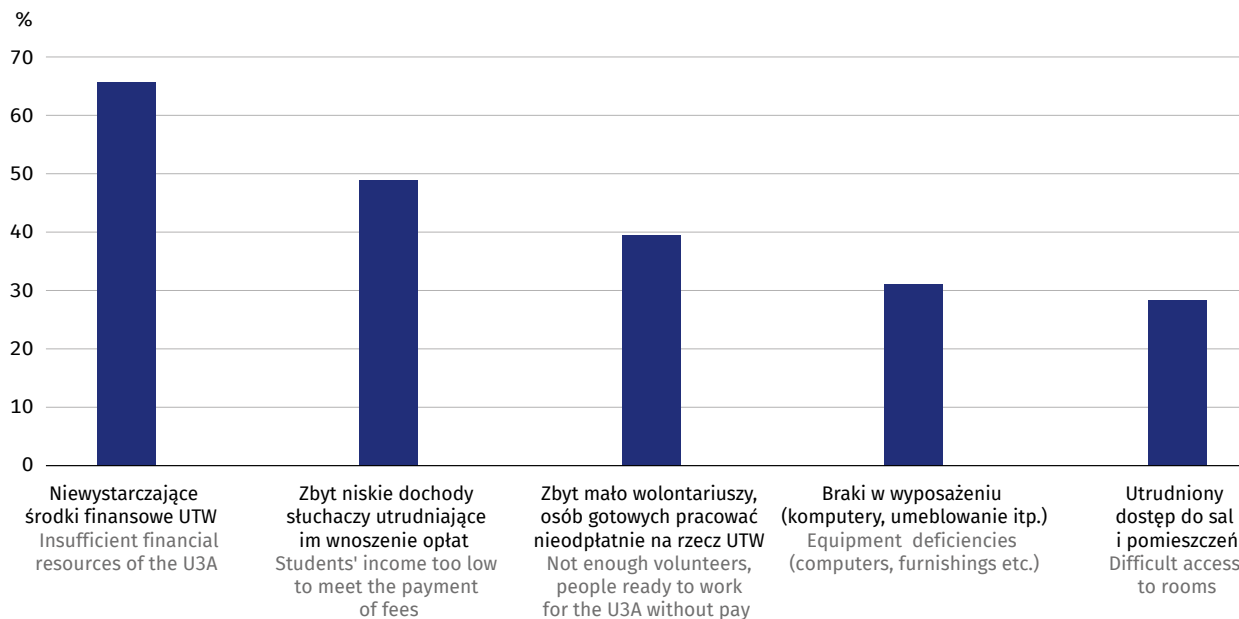

^a Pięć źródeł o największym udziale w Polsce.

^a Five sources of funding with the biggest share in Poland.

Wykres 17. Czynniki utrudniające prowadzenie działalności UTW w roku akademickim 2021/22 ^a

Chart 17. Factors impeding U3A's operations in the 2021/22 academic year ^a

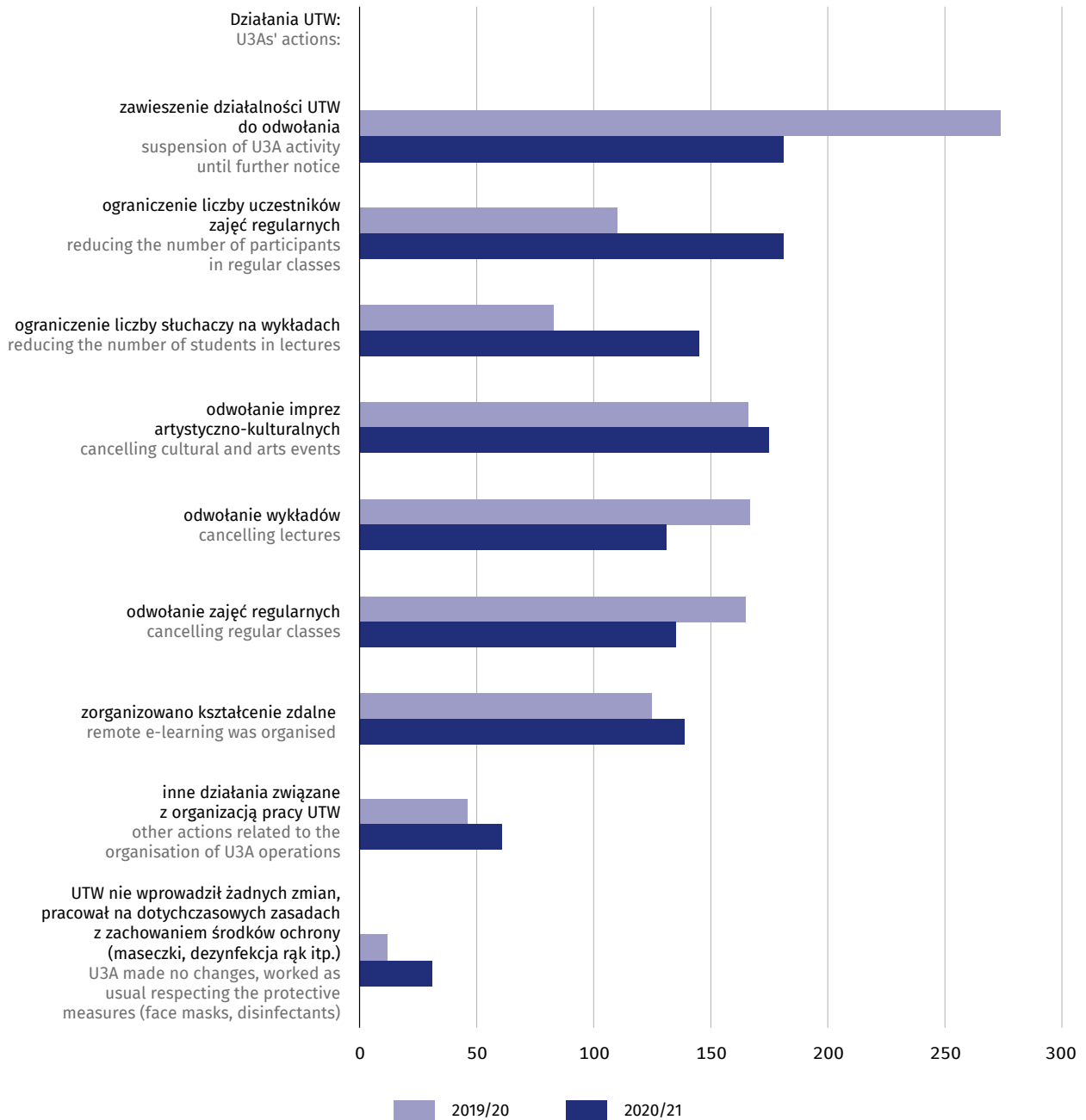

^a Pięć czynników najbardziej utrudniających prowadzenie działalności UTW w Polsce.

^a Five factors hindering the U3A's operations the most in Poland.

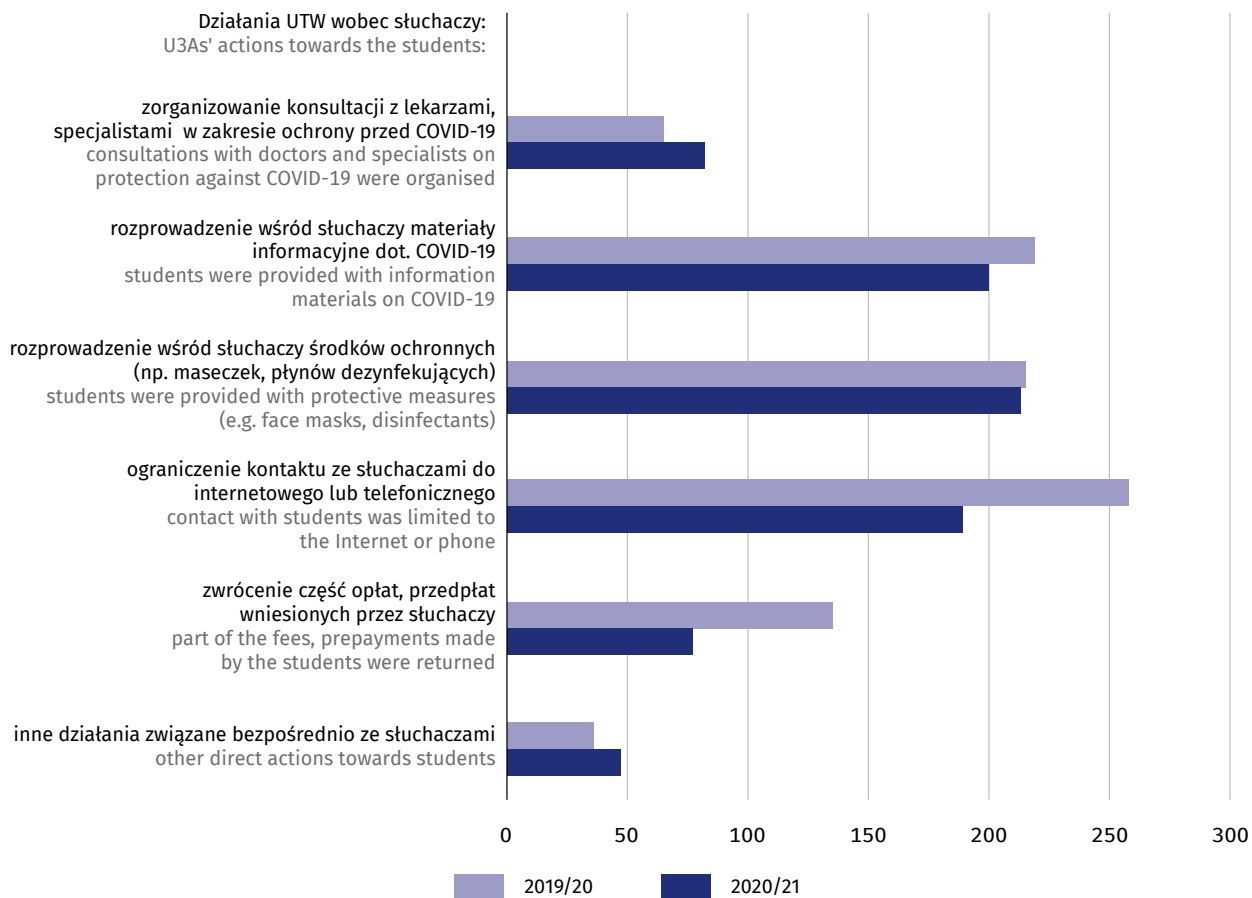
Wykres 18. Działania podjęte przez UTW po ogłoszeniu stanu pandemii COVID-19

Chart 18. Actions taken by U3A following the COVID-19 pandemic alert

Wykres 19. Działania podjęte przez UTW bezpośrednio względem słuchaczy po ogłoszeniu stanu pandemii COVID-19

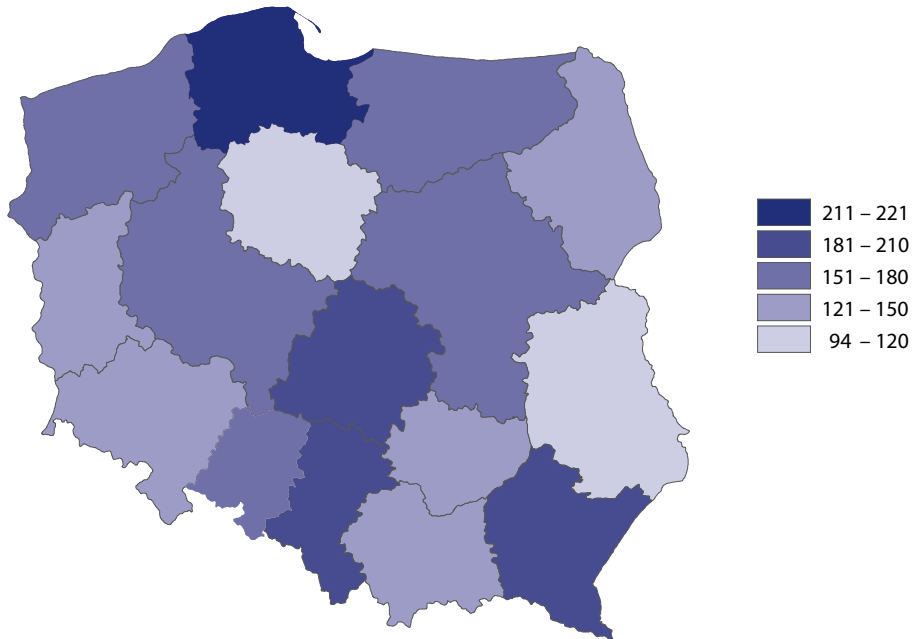
Chart 19. Direct actions towards students taken by U3A following the COVID-19 pandemic alert

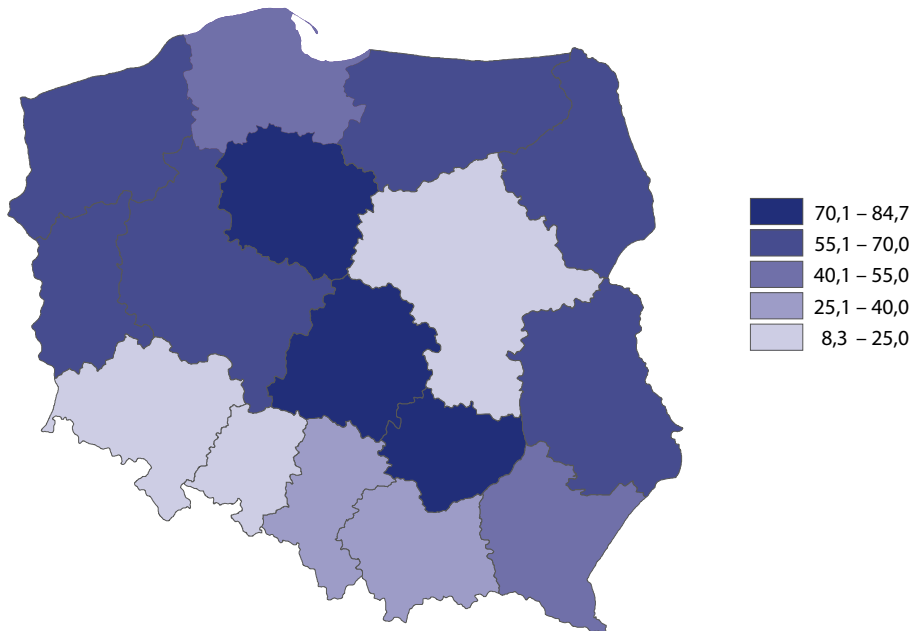
Mapa 1. Średnia liczba słuchaczy na 1 UTW w roku akademickim 2021/22

Map 1. Average number of students per U3A in the 2021/22 academic year

Mapa 2. UTW, które po ogłoszeniu w Polsce pandemii COVID-19 zawiesiły działalność w roku akademickim 2019/20

Map 2. U3A which suspended operations following the COVID-19 pandemic alert

Uwagi metodyczne

Źródła danych

Dane przedstawione w publikacji pochodzą z badania statystycznego, które było zrealizowane na formularzu UTW-1 „Sprawozdanie z działalności Uniwersytetów Trzeciego Wieku za rok akademicki 2021/22” przeprowadzonego przez Urząd Statystyczny w Gdańsku. Było to badanie obowiązkowe, pełne, zorganizowane wyjątkowo po 4 latach (przesunięcie nastąpiło z powodu ogłoszenia pandemii COVID-19). Pierwsza edycja badania miała miejsce w 2015 r. z danymi za rok akademicki 2014/15.

Podczas realizacji badania rozpoznano, że w badanym roku akademickim działało 560 uniwersytetów trzeciego wieku, w tym 552 złożyły sprawozdanie UTW-1.

Uniwersytety trzeciego wieku

Uniwersytet trzeciego wieku (UTW) – jednostka powołana do działania w sposób zorganizowany i sformalizowany na rzecz seniorów. Uniwersytet posiada m.in. regulamin, program zajęć, często deklarację uczestnictwa. Cele działalności mogą być różne, ale ich zakres zawsze zawiera się w szeroko pojętej edukacji, aktywizacji i integracji. Podobnie formy zajęć mogą być różnorodne, ale powinny one mieć charakter edukacyjny, aktywizujący lub integrujący słuchaczy.

Uniwersytety trzeciego wieku w Polsce działają jako samodzielne jednostki powołane dla prowadzenia działalności UTW lub w ramach działalności innych podmiotów. W sprawozdaniu UTW-1 wyróżniono następujące formy organizacyjno-prawne:

- stowarzyszenie UTW,
- fundacja UTW,
- UTW działające w strukturze:
  - uczelni (jako stowarzyszenie UTW),
  - uczelni (niebędące stowarzyszeniem),
  - organizacji pozarządowej innej niż UTW,
  - centrum kształcenia ustawicznego,
  - domu, ośrodka kultury,
  - biblioteki,
  - instytucji pomocy społecznej,
  - kościoła, związku wyznaniowego
  - innej jednostki powołanej przez urząd gminy, miasta,
- inna forma.

Uniwersytety trzeciego wieku prowadzą zwykle trzy główne rodzaje działalności: edukacyjną, aktywującą oraz integrującą, które najczęściej mają formę: wykładów i seminariów, zajęć regularnych oraz imprez kulturalno-artystycznych.

Podstawowe pojęcia i definicje

Porozumienie o współpracy lub patronacie z uczelnią – umowa, najczęściej w formie pisemnej, na mocy której uczelnia udziela pomocy naukowej (tzw. patronat naukowy), dydaktycznej lub logistycznej (w tym pomieszczenia) uniwersytetowi trzeciego wieku.

Przesłanie działalności UTW – jedna nadrzędna idea działalności uniwersytetu trzeciego wieku określająca jego charakter (edukacyjny, integracyjny, aktywizujący, samopomocowy lub regionalny), nadrzędna w stosunku do celów działalności UTW.

Cele działalności UTW – szereg działań podejmowanych przez UTW w celu osiągnięcia zamierzonych efektów, składających się na przesłanie działalności UTW.

Eksperci – osoby mające wykształcenie formalne w danej dziedzinie, prowadzące wykłady lub zajęcia regularne.

Pasjonaci – osoby bez wykształcenia formalnego, ale mający szeroką wiedzę w danej dziedzinie, prowadzące wykłady lub zajęcia regularne.

Osoby wykonujące prace organizacyjne w UTW (w tym nieodpłatnie) – osoby wykonujące prace na rzecz UTW, takie jak administrowanie, prowadzenie księgowości, obsługa słuchaczy (np. przyjmowanie dokumentów, wpłat), organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych. Mogą to robić na podstawie stosunku pracy, umowy cywilno-prawnej lub nieodpłatnie.

Słuchacz UTW – osoba, która spełniła określone wymagania, dokonała stosownych opłat i uczestniczyła tym samym pełnoprawnie w różnych formach zajęć prowadzonych przez UTW (w tym wykładach i zajęciach regularnych).

Status zawodowy – oznacza aktywność słuchacza na rynku pracy. W sprawozdaniu UTW-1 wyróżniono następujące kategorie:

- emeryci, w tym pracujący;
- renciści, w tym pracujący;
- osoby pracujące;
- osoby bezrobotne.

Wykłady – forma zajęć z osobą prowadzącą (wykładowcą), polegająca na ustnym przekazywaniu wiedzy, a słuchacze nie wykonują zadań praktycznych ani ćwiczeń. Możliwe jest zadawanie pytań lub dyskusja. W tej kategorii mieszczą się również prelekcje, seminaria i konwersatoria. Wykłady mogą mieć formę otwartą, tj. są dostępne dla wszystkich chętnych osób, również spoza UTW.

Zajęcia regularne – forma zajęć grupowych (np. warsztatów, kursów, sekcji, klubów, kół zainteresowań). Organizacja zajęć jest zaplanowana, zajęcia odbywają się regularnie i cyklicznie, obejmują przynajmniej 3 spotkania w cyklu nauczania. Cechą charakteryzującą tę formę jest interakcja ze słuchaczami, wymagają one aktywnego uczestnictwa słuchaczy.

Imprezy kulturalno-artystyczne – forma zajęć, które odbywają się jednorazowo lub wielokrotnie w cyklu nauczania, służą głównie integracji słuchaczy między sobą oraz osobami spoza UTW poprzez udział w różnego rodzaju spotkaniach, uroczystościach, widowiskach.

Działania społeczne – forma działania zorganizowanego na rzecz osób potrzebujących (np. chorych, ubogich), pokrzywdzonych (np. ofiar klęsk żywiołowych), ale również dla społeczności lokalnej.

Źródła finansowania – środki finansowe przeznaczone na prowadzenia działalności UTW pochodzące od różnych podmiotów, organizacji oraz składek słuchaczy.

Wydatki brutto na działalność UTW – środki wykorzystane na prowadzenie działalności (np. czynsz, wynagrodzenie dla wykładowców), organizację zajęć (np. wynajem autokaru, bilety do teatru) i inne koszty związane z prowadzeniem działalności UTW.

Opłaty pobierane od słuchaczy – obowiązkowe i dobrowolne opłaty pobierane od kandydatów lub słuchaczy jednorazowo w cyklu edukacji lub cyklicznie, np. raz na miesiąc. W sprawozdaniu UTW-1 wyróżniono następujące kategorie opłat:

- wpisowe;
- składka członkowska;
- czesne lub podstawowa opłata za wykłady, zajęcia programowe;
- opłata za zajęcia fakultatywne (dodatkowe);
- częściowe odpłatności związane z wyjściami grupowymi, np. do teatru, wycieczkami;
- inne opłaty.

Methodological notes

Source of data

The data presented in the publication come from the U3A-1 questionnaire survey (Report on the Activity of Universities of the Third Age for the 2021/22 academic year) conducted by the Statistical Office in Gdańsk. It was an obligatory, full survey, held exceptionally after 4 years (due to COVID-19 pandemic). The first edition of the survey took place in 2015 and presented data for the 2014/15 academic year.

The survey revealed that 560 universities of the third age operated in the surveyed academic year, including 552 U3As which submitted the U3A-1 report.

Universities of the third age

University of the third age (U3A) – an entity established to act in an organised and formalised way for the benefit of elderly people. A U3A has the bye-laws, curriculum, declaration of participation, etc. The U3A's objectives may be diverse, but they always cover broadly understood education, activation and integration. Likewise, the classes may take different forms, but should be focused on the participants' education, activation or integration.

Universities of the third age in Poland operate as independent units established to conduct U3A activity or as part of other entities. The following organisational and legal forms were identified in the U3A-1 report:

- U3A association,
- U3A foundation,
- U3A operating within the structure of:
  - a higher education institution (as a U3A association),
  - a higher education institution (as other form than association),
  - a non-governmental organisation other than U3A,
  - a lifelong learning centre,
  - a cultural establishment, centre,
  - a library,
  - a social assistance institution,
  - a church, religious association,
  - another unit established by the municipality,
- other form.

Universities of the third age are usually engaged in three main types of activity: educational, activating and integrating which typically take the form of lectures and seminars, regular classes and cultural and arts events.

Basic concepts and definitions

Cooperation agreement or patronage with a higher education institution – a contract, usually in writing, under which the institution provides scientific, didactic or logistical assistance (called “academic patronage”), including rooms, to the university of the third age.

U3A's mission – one overarching idea of the university of the third age defining the nature of its activity (educational, integrating, activating, self-help or regional), superior to the U3A's objectives.

U3A's objectives – a number of activities undertaken by the U3A in order to achieve the desired results that contribute to the U3A's mission.

Experts – people who have formal education in a particular field, give lectures or conduct regular classes.

Enthusiasts – people without formal education, but with extensive knowledge in the field, giving lectures or conducting regular classes.

Persons performing organisational work at U3A (including volunteers) – persons performing work for the U3A, such as administration, accounting, assistance (e.g. collecting documents, fees), organisation of cultural events. They can do it on the basis of an employment relationship, civil law agreement or voluntarily.

U3A student (participant) – a person who has met certain requirements, has made the appropriate payments and has participated fully in various forms of classes run by the U3A (including lectures and regular classes).

Student (participant) status – refers to his/her activity on the labour market. The following categories were differentiated in the U3A-1 report:

- retirees, including those employed;
- pensioners, including those employed;
- employed persons;
- unemployed persons.

Lectures – a type of classes run by a lecturer, involving the oral transmission of knowledge, while students do not perform practical tasks or exercises. It is possible to ask questions or have a discussion. This category also includes talks, seminars and discussion sessions. Lectures may be open-door, i.e. available to all interested persons, also from outside the U3A.

Regular classes – a type of group classes (e.g. workshops, courses, groups, clubs, circles of interest). The classes are planned, run regularly and periodically, include at least 3 meetings during the learning cycle. Their characteristic feature is the interaction with the students, as they require the students' active participation.

Cultural and arts events – a type of classes that take place once or repeatedly during the learning cycle, mainly serve to integrate students within the University and with people outside the U3A through participation in meetings, ceremonies, shows.

Social actions – a type of action organised for the benefit of the needy (e.g. the sick, the poor), victims (e.g. victims of natural disasters), but also for the local community.

Sources of funding – funds for conducting U3A activity derived from various entities and organisations, as well as from student contributions.

Gross expenditure on U3A operations – funds spent on conducting operations (e.g. rent, lecturers' salaries), organisation of classes (e.g. renting a bus, theatre tickets) and other costs related to running the U3A.

Fees collected from students – mandatory and voluntary fees charged to applicants or students once in the education cycle or cyclically, e.g. once a month. The following fee categories have been differentiated in the U3A-1 report:

- registration fee;
- membership fee;
- tuition or basic fee for general lectures, curricular classes;
- fee for extra-curricular classes;
- partial payments for group visits, e.g. to the theatre, excursions;
- other fees.